

اهمیت آیه تطهیر در آغاز قیام امام حسین (ع)

احمد عبدالقیان! با نزدیک شدن به ایام سوگواری سید و سالار شهیدان، به مرور آیینی می‌پردازیم که امام حسین (ع) در مسیر قیام خود از مدینه تا کربلا و در مناسبت‌های مختلف به آن‌ها اشاره کردند. نخستین آیه را زمانی حضرت فرانت کردند که نماینده یزید در مدینه (مروان) تصمیم گرفت از ایشان برای یزید بیعت بگیرد و امام فرمودند: «وای بر تو! ما خانواده‌ای هستیم که خداوند در شأن ما فرموده است: ائما یرید الله لیذهب عنکم الزّجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا؛ همانا خداوند می‌خواهد که از شما اهل بیت هر پلیدی [احتمالی، شک و شبهه‌ای] را بزداید و شما را چنان‌که باید و شاید، پاکیزه بدارد.» (احزاب/ ۳۲) امامان شیعه همواره به این آیه که معروف به آیه تطهیر است، مباحثات کرده، آن را دلیل حقانیت خود می‌دانستند. حضرت امیرمؤمنان (ع) در روز عاشورا با توجه به این آیه فرمودند: «شما را به خدا قسم می‌دهم، آیا در میان شما کسی هست که آیه تطهیر درباره او نازل شده باشد آن هنگام که پیامبر خدا (ص)، من و فاطمه و حسن و حسین را زیر عبای خبیری گرد آورد و گفت: خدایا! این‌ها اهل بیت من هستند. پس رجس و پلیدی را از ایشان دور کن و پاک و مطهرشان گردان؟» امام حسن (ع) نیز پس از پذیرش صلح، در سخنرانی خود در حضور معاویه، ضمن برشماری فضایل و کمالات خاندان خویش، به حادثه تاریخی جمع شدن زیر عبای پیامبر (ص) اشاره کردند و زمانی که نوبت به قیام اهل بیت رسول خدا رسید، امام حسین (ع) نیز از آیه تطهیر استفاده کردند و به یزیدیان هشدار دادند در مقابل خاندانی ایستاده‌اند که خداوند آن‌ها را پاک و مطهر گردانیده است.

حکمت

نمایشی بدیع از پیوند خاک و افلاک

علی‌پورا همان طور که در مطالب قبل خواندیم، در خطبه اول نهج البلاغه، امام علی (ع) پس از حمد و ستایش و شناخت خداوند و چگونگی خلقت و آفرینش جهان و آفرینش فرشتگان، به موضوع جذاب آفرینش انسان می‌پردازند و چنان این صحنه‌ها را وصف می‌کنند که گویی انسان در حال تماشای فیلمی جذاب از این شاهکار خلقت است و آفرینش انسان در نگاه آن حضرت، این‌گونه است که: «ثُمَّ جَعَلَ شِبَعًا مِّنْ عَرْنِ الْأَرْضِ وَ شَهْلَهَا وَ عَذْبَهَا وَ شَبِغَهَا ثَرَبَةً سَهْلًا بِأَلْمَاءٍ حَتَّىٰ خَلَصَتْ وَ...» در ادامه این فراز شگفت‌انگیز، حضرت امیرالمؤمنین (ع) مراحل خلقت انسان را با دقتی حیرت‌انگیز به تصویر می‌کشد، گویی پرده از رازهای آفرینش برمی‌دارد. پس از آنکه خداوند، خاکی از بخش‌های گوناگون زمین فراهم آورد و آن را با آب آمیخت تا خالص و آماده شد، آن‌گاه «جَسَدًا» از آن ساخت؛ پیکره‌ای منسجم و به هم پیوسته که نه خشک و سخت بود و نه سست و روان. این توصیف، اوج اعتدال در خلقت و نشان می‌دهد.

سپس امام به مرحله‌ای شگرف‌تر اشاره می‌کند: خداوند در این پیکره، اندام‌هایی با مفاصل و اعضای گوناگون قرار داد که هریک برای کاری مشخص ساخته شده بود. سپس روح را در آن دمید و این خاک بی‌جان، ناگاه «إِنْسَانًا» شد؛ انسانی که صاحب فکر و اراده است و توان تشخیص و حرکت در مسیر هدایت یا گمراهی را دارد. این همان امانت الهی و آن نفعه ربوبی است که آدمی را شایسته خلافت بر زمین ساخت.

امام به سراغ سرشت انسان می‌رود و او را موجودی برخوردار از عقل، فطرتی خداجو و نیروهای درونی می‌شناساند که با ابزار معرفت و دانش، قرین شده است. این آفرینش چنان دقیق و عمیق است که انسان نه تنها موجودیتی مادی بلکه حقیقتی دوساحتی می‌یابد؛ تنی از خاک که با آب ترکیب شده و روحی الهی که از عالم بالا افزوده شده است. به راستی تصویرپردازی امام در این خطبه، نمایشی بدیع از پیوند خاک و افلاک در وجود آدمی است.

بردار و بخوان

بازخوانی حماسه خون بر شمشیر

تاریخ عاشورا، تنها یک واقعه در دل سال ۶۱ هجری نیست، بلکه رودی جاری است که هر تشنه‌گامی را به سرچشمه حقیقت می‌رساند. اما در میان اینوه روایت‌ها و مقتل نگاری‌ها، یافتن متنی که هم مستند به اسناد محکم باشد و هم با قلمی محققانه، گرد و غبار تحریف را از چهره تاریخ بزداید، نعمتی است که کتاب «مقتل امام حسین (ع)»، اثر برجسته علامه سیدمرتضی عسکری، آن را به کمال رسانده است.

این کتاب که به همت مؤسسه «ایمان ماندگار» و با مقدمه‌ای عالمانه از آیت‌الله جاویدان منتشر شده، فراتر از یک سوگ‌نامه معمولی است. علامه عسکری با نگاهی ژرف و تکیه بر منابع دست‌اول، ماچرا را از نقطه آغازین انحراف، یعنی مرگ معاویه و روی کار آمدن یزید، واکاوی می‌کند. خواننده در این اثر، گام به‌گام با کاروان نور همسفر می‌شود، از اعزام سفیر رشید کربلا، مسلم‌بن عقیل، تا فرود آمدن در خاک تفتیده نینوا. یکی از ویژگی‌های درخشان این مقتل، پرداختن دقیق به وقایع «پس از عاشورا» است. کتاب با دقت بسیاری خطبه‌های افشارگرانه حضرت زینب (س) و امام سجاد (ع) را در کوفه و شام روایت می‌کند؛ همان لحظاتی که کاخ استبداد یزیدی با کلام وحی‌آسای خاندان نبوت به لرزه درآمد. طبق فهرست دقیق کتاب، ماچراهایی چون گفت‌وگوی امام سجاد (ع) با یزید و اقامه عزای حسینی در قلب پایتخت اموی، تصویری روشن از پیروزی نهایی جبهه حق به‌دست می‌دهد.

در بخشی از کتاب، درباره غربت و شکوه اولین شهید این مسیر می‌خوانیم: «مسلم‌بن عقیل دست از محبت و ولایت امام زمان خویش برنداشت تا به عنوان پیشاهنگ نهضت کربلا در کوفه به شهادت رسید و افتخار اولین شهید از اصحاب امام حسین (ع) را به خود اختصاص داد.»

این اثر، پیشنهادی ویژه برای کسانی است که می‌خواهند عزاداری‌شان با معرفت و شناخت عمیق تاریخی گره بخورد. مطالعه این مقتل، نه تنها اشک را بر دیدگان جاری می‌سازد، بلکه بصیرتی نافذ در شناخت جبهه حق و باطل به مخاطب، هدیه می‌دهد.

چگونه خانواده را مهیای ماه محرم کنیم؟

مهندسی معنوی خانواده در حسینه محرم

گزارش

سمانه رضوانی ماه محرم، صرفاً فصل تقویمی عزاداری نیست؛ «بهار تربیت» و «فصل رویش معرفت» در خانه‌هایی است که می‌خواهند حسینی باقی بمانند. آماده‌سازی خانواده برای ورود به این ماه، نه یک رسم ظاهری، بلکه یک «مهندسی معنوی» برای صیقل دادن روح اعضای خانواده است. برای آنکه این محرم، متفاوت‌تر از همیشه در جان خانه بنشیند، باید پیش از آنکه از راه برسد، دل‌ها و فضای خانه‌ها را «آماده میزبانی» کنیم. با تاسی به سیره ائمه معصوم (ع) و توصیه‌های علمای ربانی، می‌توان این ایام را به فرصتی برای تحول سبک زندگی تبدیل کرد. در ادامه، راهکارهای عملی آماده‌سازی خانواده در پنج گام کلیدی، ترسیم شده است.

برافراشتن پرچم معرفت در خانه

محرم نباید در خانه‌ها غریب باشد. نخستین گام، تبدیل فضای خانه به «حسینه معرفت» است. امام صادق (ع) فرمودند: «أُخْبِرُوا أَهْلَئَنَا، رَجِمَ اللَّهُ مَنْ أَخْبَأَ أَهْلَئَنَا؛ امر ما را زنده کنید، خدا رحمت کند کسی که امر ما را زنده کند!» بزرگان ما همواره تأکید می‌کردند که زنده کردن امر اهل بیت (ع)، فراتر از سیاه پوشی، بازخوانی «هدف قیام» است.

پیشنهاد

پیش از محرم، یک کتابچه مربوط به هر سن، در مورد روضه‌های معتبر تهیه کنید یا با شنیدن سخنرانی‌های اخلاقی درباره فلسفه عاشورا، سطح آگاهی اعضای خانواده را افزایش دهید. وقتی خانواده بدانند که چرا عزادار است، عمق گریه‌ها تغییر می‌کند و از یک «احساس صرف» به «شعور حسینی» می‌رسد.

پالایش اخلاقی؛ پیش شرط میزبانی

ورود به حریم حسینی، «طهارت روح» می‌طلبد. نمی‌توان در مجالس امام حسین (ع) حاضر شد اما در خانه، تنش، غیبت یا بد خلقی داشت. امام صادق (ع) به شیعیان سفارش کردند: «كُونُوا لَنَا زَيْنًا وَلَا تَكُونُوا عَلَيْنَا شَيْئًا؛ مایه زینت ما باشید نه مایه ننگ ما!»

پیشنهاد

بسیاری از بزرگان اخلاق تأکید می‌کنند که «حلایت طلبیدن» از یکدیگر، پیش از شروع محرم و تصمیم به ترک یک گناه خاص در این ماه، خانه را برای نزول برکات عاشورایی آماده می‌کند. پیش از ورود به ماه محرم، کدورت‌های کوچک خانوادگی را با یک صلح حسینی، به آرامش تبدیل کنید.

تبدیل عزاداری به «سبک زندگی»

عزای حسینی باید در رفتار مانمود پیدا کند. محرم موفق، محرمی است که پس از آن، خروجی رفتاری خانواده بهتر شده باشد. هدف نهایی هیئت و روضه، «اصلاح نفس» است.

پیشنهاد

برای محرم امسال، خانواده را به یک «نذر اخلاقی» دعوت کنید؛ مثلاً نذر کنیم که در طول ماه محرم، در خانه «صدای بلند و داد زدن» تعطیل شود یا نماز اول وقت به یک سنت خانوادگی جمعی در این ماه تبدیل شود. وقتی عزاداری ما باعث خوش اخلاقی بیشتر در خانه شود، یعنی ما درست وارد ماه خدا و رسولش شده‌ایم.

احیای سنت «گریه آگاهانه»

گریه بر سیدالشهدا (ع) در فرهنگ شیعه، یک عبادت راهبردی برای پیوند دل هاست. امام رضا (ع) فرمودند: «فَعَلَىٰ مِثْلِ الْحُسَيْنِ فَلْيَتَبَكَّ الْبَاكُونَ». گریه کردن، فقط تخلیه روانی نیست، بلکه «ابراز برائت از ظالم و وفاداری به مظلوم» است.

پیشنهاد

در روزهای منتهی به محرم، برنامه‌ای کوچک و مستمر (حتی روزی پنج دقیقه) برای روضه خانگی یا شنیدن روضه‌ای معتبر داشته باشید. آیت‌الله بهجت (ره) بر «تداوم در روضه» تأکید می‌کرد. استمرار، ولو در زمانی اندک، بذر محبت امام (ع) را در قلب اعضای خانواده آبیاری می‌کند.

سه ضلعی که مثلث سعادت زندگی را می‌سازد

می‌کند که تنها با تجربه کردن مشکلات و چالش‌هاست که می‌توانیم با دیگران همدردی کنیم و درک عمیق‌تری از شرایط آن‌ها داشته باشیم. درک و تجربه رنج، ما را به نیکی و احسان تشویق می‌کند. زمانی که خود را در موقعیت دیگران قرار دهیم، بهتر می‌توانیم به مشکلات آن‌ها پاسخگو باشیم. بدین ترتیب، فضای محبت و همکاری در جامعه به وجود می‌آید و یادآوری می‌شود که انسانیت، تنها در کنار یکدیگر معنا می‌یابد.

الگویی برای زندگی بهتر

این سه حدیث از امام کاظم (ع) چراغی برای مسیر زندگی ما هستند. آن‌ها ما را به ایجاد فضایی اخلاقی، دعوت و به ما یادآوری می‌کنند که در زندگی باید همواره به یکدیگر فکر کنیم. دعا کنیم و از تجارب خود درس بگیریم. ببینید در این ایام مبارک با الگو قرار دادن سیره و روش امام کاظم (ع)، برای ایجاد جامعه‌ای انسانی تلاش کنیم، باشد که هر روز با امید و محبت، سیره آن امام مام را یادآوری کنیم و در زندگی خود، نیکوکار و خوش خلق باشیم! و بدانیم که زندگی‌مان تنها در سایه محبت، نیکی و صلح، معنا می‌یابد و ما می‌توانیم با پیروی از آموزه‌های ایشان، دنیایی بهتر بسازیم.

ما می‌آموزد که در مواجهه با مشکلات و چالش‌ها، دست‌از تلاش برنداریم و با امید و ایمان به سمت هدف‌های خود پیش برویم. احساس اطمینان ناشی از توکل به خدا، می‌تواند به ما آرامش دهد و انرژی مضاعفی برای غلبه بر دشواری‌های مایبخشد. به جای نگرانی که به عدم موفقیت منجر می‌شود، باید به ارزش‌های انسانی و خداوندی وفادار باشیم و در زندگی به پیش برویم. توکل به خدا، ما را به قوی‌ترین و بهترین شکل ممکن می‌سازد و در برابر چالش‌ها، یاریرگ ماست.

رنج و همدردی؛ کلید نیکی به دیگران

آخرین حدیثی که به آن می‌پردازیم، این حدیث زیباست که حضرت باب‌الجوائع (ع) می‌فرمایند: «مَنْ لَمْ يَجِدْ لِلْأَسَاءَةِ مَقْضًا لَمْ يَكُنْ عَبْدًا لِلْإِحْسَانِ تَوْفَعُ؛ کسی که مژه رنج و سختی را نتجشیده، نیکی و احسان در نزد او جایگاهی ندارد.» (بحار الانوار، جلد ۸، ص ۷۸، ۳۲۳). این عبارت، ما را به حقیقتی عمیق‌تر در زندگی هدایت می‌کند. رنج و سختی‌ها بخشی طبیعی از زندگی هستند که ما را به درک بهتری از همدیگر و نیازهای جامعه‌مان سوق می‌دهند. این حدیث به ما یادآوری

چهار اسلام‌پروا مسلمان سید علی پور حسینی نقش نوشته و قلم فرهنگی

کردن برای دیگران، به‌ویژه در غیاب آن‌ها، می‌توانیم پل‌های محبت را در قلب‌های یکدیگر بکنیم. دعا کردن برای دیگران، نه تنها نشان دهنده محبت و توجه ما به یکدیگر است، بلکه به مایادآوری می‌کند که زندگی باید برپایه از خودگذشتگی و نیکی بنا شود. این عمل نه تنها روابط انسانی را تقویت می‌کند، بلکه فضایی از آرامش و امید را در جامعه‌مان می‌سازد. با ایجاد ارتباطات معنوی و عمیق، می‌توانیم به یکدیگر نه تنها کمک کنیم، بلکه ثابت کنیم که محبت و همدلی، راه حل‌های اساسی برای مشکلات جامعه ما هستند.

نیروی برای مقابله با چالش‌ها

حضرت امام کاظم (ع) در حدیث دیگری می‌فرمایند: «مَنْ أَرَادَ أَنْ يَكُنْ أَقْوَى النَّاسِ فَلْيَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ؛ هر که می‌خواهد قوی‌ترین مردم باشد، بر خدا توکل کند.» (بحار الانوار، ج ۷، ص ۱۴۳). این سخن، ما را به یاد توکل بر خداوند و قدرتی که تنها از آن اوست، می‌اندازد. وقتی در زندگی مدرن با چالش‌ها و استرس‌های خود دست‌وپنجه نرم می‌کنیم، این حدیث به ما یادآوری می‌کند که منبع اصلی قوت و ثبات، اعتماد به خداوند متعال است. توکل بر الله به

امام کاظم (ع)، امام فرزانه‌ای که نماد علم، صبر و اخلاق در تاریخ اسلام‌اند، بیانات اخلاقی زیبایی برای اصلاح زندگی ما دارند. امام موسی بن جعفر (ع) در زندگی خود، نه تنها به عنوان امام در نزد شیعه بلکه به عنوان عالم و فقیه، آن هم عالمی اخلاق مدار و مهربان نزد تمام مکاتب اسلامی و انسانی، شناخته شده‌اند که همواره به دیگران نیکی می‌کردند و در سختی‌ها و رنج‌های زندگی با نگاهی عمیق و محبت‌آمیز به انسان‌ها کمک می‌کردند. به یاد ایشان، در اینجا سه حدیث زیبا و تأثیرگذار را مرور می‌کنیم که سه نماز جلوه‌های اخلاقی در بیان امام کاظم (ع) است. سه ضلع مردم، خدا، خود که مثلث سعادت زندگی را می‌سازد.

دعا برای دیگران؛ جاده‌ای به دوستی

امام کاظم (ع) می‌فرمایند: «دعایی که بیشتر امید اجابت آن می‌رود و زودتر به اجابت می‌رسد، دعا برای برادری است در پشت سر او.» (اصول کافی، ج ۱، ص ۵۲). این حدیث نه تنها به اهمیت دعا و ارتباط با خداوند اشاره می‌کند، بلکه بر ارزش دعا برای دیگران، به‌ویژه برادران دینی، تأکید می‌کند. در دنیای امروز که انسان‌ها بیشتر مشغول کارهای روزمره و زندگی‌های پرمشغله هستند، گاهی از هم فاصله می‌گیریم و توان همدلی را از دست می‌دهیم. اما با دعا

درنگ